

MUNTHER ISAAC

The Other Side of the Wall: A Palestinian Christian Narrative of Lament and Hope. Bethlehem: Bethlehem Bible College Publications 2022. 248 s.

Den enda lutherska kyrkan i den arabiska världen är den palestinska Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy Land. Det är en liten kyrka med några tusen medlemmar i sex församlingar på Västbanken samt i Jerusalem och Amman. Dess inflytande är dock mycket större än vad dess litenhet kunde antyda. Den tidigare biskopen Munib Younan, utbildad i Finland, har fungerat som ordförande för Lutherska Världsförbundet. Teologen Mitri Raheb har blivit en viktig röst för den palestinska kristenheten; två av hans böcker finns översatta till svenska. Rahebs efterträdare som präst i den lutherska kyrkan i Betlehem, Munther Isaac, gör sig alltmer hörd som talesperson för de palestinska kristna. Han är nu aktuell med en bok "från andra sidan muren".

Isaac är född i Betlehem i en ortodox familj. Som mycket ung kom han med i en evangelikal församling i sin hemstad. Den gav honom en kärlek till Bibeln, som han ännu bär med sig, men samtidigt var dess andlighet helt frikopplad från den samhällsliga situation i vilken de kristna i Betlehem levde. Sedermera har Isaac blivit luthersk präst. Han har disputerat vid Oxford Centre for Mission Studies och fungerar vid sidan av sitt prästjobb som "academic dean" vid det evangelikala Bethlehem Bible College.

Den som har läst vad Younan, Raheb eller någon annan palestinsk teolog har skrivit känner igen mycket i Isaacs bok. Det är fråga om ett rop på hjälp för det palestinska folket som på Västbanken upplever militär ockupation, daglig förnedring vid de otaliga checkpoints som Israel har upprättat och som allvarligt begränsar palestiniernas rörelsefrihet samt ständiga upplevelser av att alltmer mark och resurser tas ifrån dem för

att komma de expanderande judiska bosättningarna till del. Som en symbol för detta står den separationsbarriär som i trakten kring Jerusalem utgörs av en hög betongmur. Isaacs bok vill vara en teologi från andra sidan muren.

Boken är skriven för en internationell publik, vilket är uppenbart då den är på engelska. Och jag upplever den som mycket amerikansk. Det finns en genomgående klagan och sorg över att så stor del av kristenheten, inte minst den evangelikala delen av den, omfattar kristen sionism, stöder Israel i vått och torrt medan den är så gott som totalt ointresserad av de kristna palestinierna och deras erfarenheter. Vissa evangelikala kristna har till och med erbjudit palestinierna pengar för att flytta någon annanstans, vilket skulle bidra till en för judarna mer fördelaktig demografi. Isaac menar att de sist och slutligen ytterst få palestinska kristna (drygt en procent av palestinierna på Västbanken) är farliga för vissa kristna eftersom de utmanar den stereotypa bilden av att konflikten handlar om en "clash" mellan judisk-kristen civilisation och islamisk terrorism.

Allt detta är säkert sant, inte minst i USA och Isaac ger exempel på förnedrande upplevelser då inbjudningar att tala vid konferenser har dragits tillbaka eftersom arrangörerna har utsatt för påtryckningar att inte erbjuda ett forum för någon palestinier. Det här är dock inte den hela bilden av europeisk kristenhet. I till exempel Sverige finns det mycket mer kyrkligt engagemang för palestinierna än vad det finns kristen sionism. Betydande organisationer som ACT Svenska Kyrkan, Diakonia, Bilda och Svenska Jerusalem-föreningen driver omfattande projekt i Palestina och hundratals svenskar har under de senaste tjugo åren deltagit i Kyrkornas Världsråds följeslagarprogram i landet.

Isaac disputerade med en avhandling om vad Bibeln säger om det utlovade landet. Det kanske starkaste kapitlet i boken bygger på den. I korthet är hans uppfattning av det bibliska budskapet

om landet följande. På frågan om vem landet tillhör är det bibliska svaret enkelt och entydigt: Gud (Ps. 24:1). Ofta hänvisas till att Gud har lovat Abraham och hans ättlingar detta land, vilket förstås som att detta löfte gäller judarna. Isaac har en lång rad invändningar mot denna förenklade bild. För det första anger inte Bibeln några entydiga gränser för detta land. Exakt vilket territorium menar kristna sionister att judarna ska ha rätt att göra anspråk på som sitt, frågar han. Dessutom var löftet om landet villkorat. Om Israels folk inte följer Guds bud kommer landet att tas ifrån det. Isaacs viktigaste poäng är att det i detta sammanhang inte handlar om att utesluta folk med annan DNA då löftet om landet är inkluderande (Hes. 47:21–23). Hänvisande till Joh. 8:39 skriver han: "For Jesus, being a son of Abraham is not a DNA thing. It is not about ethnicity. It is about doing the works of Abraham." (s. 90)

På denna bibliska grundval vädjar han om samlevnad mellan alla i landet. Att definiera det som ett land endast för judar och med synliga eller osynliga murar separera "de andra" är en synd. Han uppmanar till kamp mot antisemitism och mot islamofobi och för samlevnad mellan judar, kristna och muslimer. Samtidigt är han tydlig med att de kristna i förhållande till judar och muslimer också skall vittna om sin tro på Jesus – men alltid med kärlek och respekt. Trots att udden är riktad mot Israels ockupation är han också kritisk mot det palestinska styret. Att den palestinska konstitutionen slår fast att Palestinas "officiella religion" är islam gör att han känner sig som en andra klassens medborgare.

Denna nyanserade och välskrivna bok är en vädjan till världen, och inte minst kristenheten, att lyssna på den palestinska rösten. Dessvärre befarar jag att boken kommer att läsas av dem som redan gör det. De som borde vidga sina vyer och ta till sig ett budskap från andra sidan kommer knappast att öppna den.

Svante Lundgren
Docent, Forskare
Lunds universitet

JUTTA JOKIRANTA & NINA NIKKI (TOIM.)

Kirjakääröistä digiraamattuun: Pyhän tekstin idea, muoto ja käyttö. Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 122. Helsinki: Suomen Eksegeettinen Seura 2021. 537 s.

Jutta Jokirannan ja Nina Nikin toimittama laaja artikkelikokoelma käsittelee pyhiä tekstejä ei niinkään sisällöllisestä, vaan pyhyden idean näkökulmasta. Artikkelit luotaavat tekstien pyhyttä usealta eri kantilta, mutta enemmän tai vähemmän punaisena lankana kulkee sen problematisointi, mikä tekee tekstistä pyhän ja mitä tekstin pyhyys merkitsee sen käyttäjille.

Kirja rakentuu neljän eri temaattisen kokonaisuuden alle. Ensimmäinen teema käsittelee pyhien tekstien muotoutumista, muuttumista ja kokoelmien rajoja eli kanonisointia. Toinen teema, pyhät tekstit ja pyhät perinteet, esittelee paitsi Lutherin raamatuntulkintaa, myös muiden uskontoperinteiden, kuten hindulaisuuden, ortodoksisen kirkon ja islamin kirjoituksia. Kolmannen teeman alla pyhiä tekstiä lähestytään niiden materiaalisuuden kautta. Neljäs teema tuo pyhät tekstit nykykontekstiin. Siinä kirjoitusten käyttöön perehdytään esimerkinomaisesti bibliodraaman, latinalaisamerikkalaisen helluntailiikkeen ja uskontodialogin näkökulmista. Artikkeleita on ilahduttavat, muttei kuitenkaan puuduttavat, kaksikymmentä kappaletta, joista lukija voi poimia itseään kiinnostavimmat ja hyppiä edestakaisin. Teos on helposti lähestyttävä ja rohkaisee tutustumaan myös teemoihin, joihin lukija ei välttämättä ole aiemmin perehtynyt.

Kirjan aihe on ajankohtainen. Pyhien tekstien tuntemus ja merkitys saattavat olla vähentyneet Suomessa, mutta samaan aikaan etenkin Raamattu on herättänyt viime vuosina melko paljon yhteiskunnallista keskustelua. Pyhyden käsitettä onkin siis syytä purkaa ja perata, jotta pystyisimme rakentavammin pohtimaan, mitä tekstin pyhyys kenellekin tarkoittaa ja toisaalta myös mitä se ei saisi tarkoittaa, mikäli haluamme yhteiskuntamme olevan vapaa. Aihe on herkkä, mutta se on myös tarpeellista ottaa suurennuslasin alle, koska mikään teksti ei ole